

Kreativní učení ve vzdělávání k udržitelnosti – metody, zkušenosti, inspirace

Shrnující přehled experimentálních přístupů a zkušeností v relevantních projektech

Jana Dlouhá

Envigogika 17 (1) – Recenze /Reviews

Publikováno/ Published 31. 12. 2022

DOI: [10.14712/18023061.655](https://doi.org/10.14712/18023061.655)

Abstrakt

Přehled publikovaných textů týkajících se propojení kreativního vzdělávání a vzdělávání pro udržitelný rozvoj – rešerše, analýzy, metodiky.

Klíčová slova

Kreativní vzdělávání; vzdělávání pro udržitelný rozvoj; metodiky

Abstract

Overview of the already published texts that interlink creative education and education for sustainable development – research, analysis, methodologies.

Key words

Creative education; education for sustainable development; methodologies

Kreativní učení a vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR) můžeme s výhodou spojit do jednoho konceptu, který obohacuje obě strany a je vcelku konzistentní – VUR s sebou nese hodnoty, a tedy orientuje výchovné působení (a potom i snažení v praxi), kreativita zase rozvíjí schopnost myslet v alternativách a s těmito myšlenkami následně nakládat: uskutečňovat naše představy ([Henderson, Kuříková, Kroufek, 2021](#)).

Tyto představy se týkají budoucnosti – nejistého terénu, do nějž se chtít nechtě budeme muset vypravit. A nevystačíme tam se svými (v minulosti zakotvenými) myšlenkami a zvyky, budeme je muset přehodnotit – přitom tak, aby se už netýkaly pouze našeho osobního dobra, spíše by měly otevírat nové možnosti pro všechny. Jak děti vést do nejistot, jak jim pomáhat při utváření vizí, které dávají celospolečenský smysl – to je úkol vzdělávání; v současném „zarámování“ (které poskytuje vzdělávací systém) jej však není úplně snadné naplnit ([Henderson, Dlouhá, 2021](#)).

Nicméně se k tomu někteří (učitelé, lektori) odhodlali, a své zkušenosti nám pro inspiraci a případné využití sepsali ([Henderson, Kuříková, 2021](#)).

Kreativita tak přináší nové vzdělávací cíle, a pokud si je stanovíme, můžeme ovlivnit procesy učení i jejich výsledky – rozvíjíme osobnost dítěte tak, jak je mu zdravo, přitom však se této „speciální výživy“ v našem školství často nedostává. Celostní rozvoj dítěte souvisí s fenomény, které byly sledovány v projektu Školy pro budoucnost: sebeuvědomění; budoucnost; transformace; hlas dítěte; kompetence založené na hodnotách udržitelnosti; vysoce funkční prostředí; wellbeing. Jejich vliv na procesy učení a celkový dopad však nejenže nebývají předmětem hodnocení (výuky a jejich výsledků), často se neberou v úvahu vůbec. Učitelé i děti o nich ale (tak nějak intuitivně) vědí, musí ale mít prostor a čas na to, aby si jejich důležitost plně uvědomili ([Dlouhá, Henderson, 2022a](#)).

A nakonec – je to právě kreativní vzdělávání, které může děti „aktivizovat“, přivést je k zájmu o své okolí a zprostředkovat touhu se podílet na jeho proměně či obnově. Musí přitom často už i u těchto mladých lidí překonávat jistou pohodlnost, konformitu s přístupem „mě se to netýká, chci svůj klid“. Nicméně jiskřičky zájmu a idealistického nadšení je třeba soustavně rozdmýčkovat... a už se také ví, jak na to ([Demlová, Dlouhá, Henderson, 2022a](#)).

Aby se změna (alespoň v myslích nastupující generace) podařila, měla by být chápána jako jeden ze vzdělávacích cílů, který učitelé/lektori vyhodnocují z hlediska probíhajících procesů změn a jejich dopadu – rozdílu (určitého sledovaného jevu) oproti stavu výchozímu ([Demlová, Dlouhá, Henderson, 2022b](#)). Pro stanovení cílů takto pojatého výchovného/vzdělávacího působení i metod následného hodnocení jeho úspěšnosti slouží teoretická východiska a koncepty ([Henderson, Dlouhá, 2022](#)), jejichž použití lze ovšem přizpůsobit aktuálním potřebám a dané situaci. Dle toho se pak toto formativní hodnocení provádí pomocí kvalitativních či kvantitativních metod, jak ukazují příklady z praxe ([Dlouhá, Henderson, 2022b](#)). Bez této reflexe by navržené postupy byly pouhým experimentem, jehož přínos je pochybný nebo přinejmenším neznámý – což pak nemůže přispět k jejich širšímu využití.

Využití postupů tvořivosti v praxi, tedy ve všech předmětech kurikula, se systematicky věnuje [Společnost pro kreativitu ve vzdělávání](#) – daří se jí překonávat předsudky a mýty, které kolem tohoto přístupu stále panují ([Pánková, 2022](#)).

Zdroje

- Demlová, Z., Dlouhá, J., Henderson, L. (2022a). Projekt „Město jako prostor pro kreativní učení“. Závěrečná evaluační zpráva. Centrum pro otázky životního prostředí UK. ISBN 978-80-87076-35-4. Online https://czp.cuni.cz/knihovna/Kreativ/evaluace_JMNF.pdf
- Demlová, Z., Dlouhá, J., Henderson, L. (2022b). Hodnocení vlivu kreativního vzdělávání na rozvoj participace a kompetencí žáků. Metodika pro projekt Školy pro budoucnost. COŽP UK, Praha. ISBN: 978-80-87076-32-3. Online https://czp.cuni.cz/knihovna/Kreativ/metodika_spkv.pdf

- Dlouhá, J., Henderson, L. (2022a). Kreativita ve vzdělávání – jak ovlivňuje procesy učení a jejich výsledky. Výzkumná zpráva projektu Školy pro budoucnost. COŽP UK, Praha. ISBN: 978-80-87076-31-6. Online https://czp.cuni.cz/knihovna/Kreativ/vyzkumna_zprava_spkv.pdf
- Dlouhá, J., Henderson, L. (2022b). Analýza pohledu a postojů žáků v projektu Školy pro budoucnost. Příloha 2 výzkumné zprávy projektu Školy pro budoucnost. COŽP UK, Praha. ISBN: 978-80-87076-33-0 Online https://czp.cuni.cz/knihovna/Kreativ/vyzkumna_zprava_spkv_priloha2.pdf
- Henderson, L., Dlouhá, J. (2022). Východiska a teoretické koncepty projektu Školy pro budoucnost. Příloha 1 výzkumné zprávy projektu Školy pro budoucnost. COŽP UK, Praha. ISBN: 978-80-87076-34-7. Online https://czp.cuni.cz/knihovna/Kreativ/vyzkumna_zprava_spkv_priloha1.pdf
- Henderson, L., Kuříková, M., Kroufek, R. (2021). Syntéza kreativního učení a vzdělávání pro udržitelný rozvoj v České republice. (Synthesis of Creative Learning and Education for Sustainable Development in the Czech Republic) *Envigogika*, 16(2). DOI: [10.14712/18023061.628](https://doi.org/10.14712/18023061.628)
- Henderson, L., Dlouhá, J. (2021). Myšlení budoucnosti a potřebnost transformativního přístupu ve vzdělávání. (Future thinking and the need for a transformative approach in education). *Envigogika*, 16(1). DOI: [10.14712/18023061.621](https://doi.org/10.14712/18023061.621)
- Henderson, L., Kuříková, M. (2021). Kreativní vzdělávání pro udržitelnou budoucnost. Metodické inspirace projektu vzdělávání pro budoucnost. SpKV a COŽP UK, Praha. ISBN 978-80-87076-23-1. Online https://www.czp.cuni.cz/knihovna/kreativ_vzdel.pdf
- Pánková, M. (2022). Proč je důležité zaměřit se na kreativní vzdělávání? Online <https://medium.seznam.cz/clanek/umenim-proc-je-dulezite-zamerit-se-na-kreativni-vzdelavani-1514>